

Bir Dış Politika Aracı Olarak Yumuşak Gücün Turizm Sektörüne Etkisi: Türkiye Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme

Özet

Zafer AKBAŞ¹
Hakan TUNA²

Bu çalışmada uluslararası politikada yumuşak gücün artan öneminin vurgulanması ve bunun turizm sektörü üzerindeki etkisi Türkiye örneğinden hareketle anlatılmaya çalışılmıştır. Yumuşak gücün günümüzdeki rolünün sektörel yansımalarının olduğu ve bu bakımdan turizmin, Türkiye'nin yumuşak gücünden etkilendiği saptaması yapılmıştır. Türkiye'nin diğer yumuşak güç unsurlarının turizme yansımaları değerlendirilerek, aralarında doğru yönlü ilişki olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca turizm faaliyetlerinin bir ülkenin imajını oluşturan, çıkarlarını gerçekleştirmeye yarayan, yumuşak güç unsurlarından biri olduğu değerlendirilmiştir.

Çalışmada yumuşak gücün önemine değinilerek, bir yumuşak güç unsuru olan turizmin devletlerin çıkarlarının gerçekleştirilmesindeki etkisi üzerine vurgu yapılmıştır. Turizmin diğer yumuşak güç unsurlarının da desteğiyle, Türkiye'nin bölgesel güç olma niteliğine katkı yapabileceği değerlendirilmiştir. Turizm faaliyetleri sonucu elde edilen kazançların bu varsayımı desteklediği sonucuna nitel araştırma yöntemi kullanılarak ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Türk Dış Politikası, Güç, Uluslararası Politika, Yumuşak Güç, Yumuşak Güç Unsurları, Turizm*

The Effect of Soft Power on Tourism as a Foreign Policy Tool: An Evaluation Through Turkey Example

Abstract

In this study, the emphasize in the increasing importance of soft power in international politics and its impact on the tourism sector is explained through the case of Turkey. The current role of soft power has sectorial reflections. For that reason, it has been detected that tourism has been affected by the soft power of Turkey. By evaluating the reflections of Turkey's other soft power elements on tourism, it has been demonstrated that there has been a direct relationship between them. Also it has been evaluated that the activity of tourism which has been the image of a country and its interests has been considered as one of the elements of this soft power.

¹ Yrd. Doç. Dr., Düzce Üniversitesi, zaferakbas@duzce.edu.tr

² Öğr. Gör., İnönü Üniversitesi, hakan.tuna@inonu.edu.tr

In the study, the impact of tourism, as an element of soft power, has been emphasized in the realization of the interests of the states by referring to the importance of soft power. It has been evaluated that tourism has contributed to the quality of Turkey's regional power with the support of other elements of soft power. By using the qualitative research it has been concluded that the gains as a result of tourism activity have supported this assumption.

Keywords: *Turkish Foreign Policy, International Politics, Power, Soft Power, Soft Power Elements, Tourism*

Giriş

Uluslararası sistemde gücün niteliği bakımından bir değişim yaşanmaktadır. Devletler uluslararası sistemdeki konumunu diğer uluslararası aktörlerle paylaşmak zorunda kalmaya başlamıştır. Soğuk Savaş döneminin güc bakımından devasa aktörü olan devlet, bu konumunu sert gücü ile sağlamıştır. Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesi sonucunda bir taraftan devlet dışı uluslararası aktörler güçlenmiş diğer taraftan, sert gücü elinde bulunduran devlet, yumuşak güce de ihtiyaç duymaya başlamıştır.

Soğuk Savaş Dönemi'nde dünya politikasına hakim olan önemli unsur sert güçtür. Bu dönemde ABD ile SSCB arasında sert güç rekabeti yaşanmıştır. Ancak Soğuk Savaş Dönemi'nin sona ermesi ve 11 Eylül 2001 saldırıları sonrası süreci tek başına yönetemeyeceğini anlayan Obama Dönemi ABD'sinin değişen dış politikası, sert gücün tek başına yetersiz bir güç olduğunun, sorunların salt askeri yöntemlerle çözülemeyeceğinin anlaşılmasını sağlamış ve yumuşak güç anlayışını ön plana çıkarmaya başlamıştır.

Soğuk Savaş Sonrası oluşan tek kutuplu yapının 11 Eylül saldırıları sonrasında yaşanan süreçle birlikte çok kutuplu yapıya dönüşmesi bu değişimi zorunlu kılmıştır. Yumuşak gücü benzer şekilde Türkiye'nin de dahil olduğu çok sayıda devlet, dış politikasının önemli bir unsuru haline getirmiştir.

Soğuk Savaş sonrası dönemde askeri gücün devletlerin hedeflerini gerçekleştirmede tek başına yetersiz olduğunun anlaşılması üzerine, daha çok diplomasiyi ön plana çıkaran yöntemler uygulamaya başlanmıştır. Sert güç olan askeri güce sahip olmanın ya da bu gücü kullanmanın yüksek maliyeti karşısında, devletler için diplomasiye katkıları daha da tercih edilir olmuştur.

Yumuşak güç, sadece ABD için değil, Türkiye de dahil olmak üzere, diğer tüm uluslararası aktörler için çıkarların gerçekleştirilmesinde önemli bir araç haline gelmiştir. Üstelik devlet dışı aktörler de bu süreçte daha fazla rol üstlenmeye başlamıştır.

Yapılan literatür araştırmasında, doğrudan yumuşak gücün turizme etkisine yönelik herhangi bir çalışmaya ulaşılamamakla birlikte, ABD'de ya-

pılan turizmi yumuşak bir güç olarak nitelendiren "Soft Power Of Tourism (Turizmin Yumuşak Gücü)" isimli çalışmaya ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışmada, yumuşak güç unsurları içerisinde turistik güç, kültürel miras, sosyal sistem ve yaşam biçimi gibi unsurlar ile coğrafi alan, iklim, kent sel ve kırsal yapı, yaşam koşulları ve kültürel endüstri gibi insan faktörünün etkili olduğu unsurlardan oluşmakta olduğu ifade edilmiştir (<http://eng.hi138.com>. 21.09.2011). Söz konusu çalışmada, Çinli turistler ile modern Batılı turistlerin yumuşak güç yapıları incelenmiş ve modern turizmin karışıklığının da Çin'in yumuşak gücünün etkileri ele alınmıştır. Ayrıca, modern turizm yörüngelerinde Çin'deki uygulamaların yumuşak gücü güçlendirmesi için nelerin yapılması gerektiği ortaya konmuştur. Bunlar; turizm sektörünün yeniden yapılandırılması, sektörün güçlendirilmesi, turizm estetiğinin yeniden inşa edilmesi, turizm değerlerinin artırılması, turizmin yumuşak güç unsurları içerisindeki yerinin ortaya konması gibi faaliyetleri içermektedir.

Bu çalışmada, yumuşak gücün kavramsal çerçevesi, Türkiye'nin yumuşak gücü, bu gücün turizm sektörüne yansımaları ve turizmin de Türkiye'nin çıkarlarını gerçekleştirmesine olan desteği incelenmiştir. Türkiye'nin yumuşak gücünün artmasının sektörel yansımalarının olacağı, turizmin de bunun bir örneği olduğu varsayımından hareket edilerek, Türkiye'nin yumuşak gücünün artırılması önerilmiştir. Turizm faaliyetlerinin devletler hakkında bir imaj oluşmasına neden olduğu ve bu nedenle de turizmin aynı zamanda bir yumuşak güç unsuru olduğu değerlendirilerek yapılarak, bu unsurun Türkiye'nin çıkarlarının gerçekleştirilmesine katkı yaptığı varsayımından hareket edilmiştir.

Söz konusu varsayımı analiz etmek amacıyla, Türkiye'ye gelen turist sayısı ve turizm gelirlerinden yararlanılmıştır. Ayrıca turizm gelirlerinin milli gelir içindeki yeri de değerlendirilmiştir. Türkiye'nin yumuşak gücünü gösteren vaka analizleriyle desteklenen çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Kavramsal Çerçeve: Yumuşak Güç ve Unsurları

SSCB'nin çökmesi ve Berlin duvarının yıkılmasıyla birlikte Soğuk Savaş döneminin sona erdiği kabul edilmiştir. Soğuk Savaş döneminde ABD ve

SSCB rekabeti altında sona eren iki kutuplu düzen yerini ABD'nin hakim olduğu tek kutuplu düzene bırakmıştır. Ancak ABD, 11 Eylül 2001 terörist saldırıları sonrasındaki süreci tek başına yönetmeyeceğini anlamış ve diğer uluslararası aktörleri de sürece dahil etmiştir.

Uluslararası ilişkilerin ana kulvarının devletlerarası ilişkiler olduğu dönem hızla sona ermektedir. İletişim ve bilgi devrimlerinin dünyanın çehresini yeniden yapılandığı bu dönemde; kamuoyları ve gündemi etkileme, fikirler-kavramlar topografyasında var olma becerisi son derece önemli hale gelmektedir (Samberk ve Altınay, 2008);

11 Eylül saldırıları sonrası oluşan uluslararası düzen, artık çok kutuplu dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde ABD, en büyük güç olarak varlığını devam ettirmekle beraber, uluslararası kuruluşlardan ve diğer güçlü devletlerden, uluslararası düzenin sağlanması adına destek istemeye başlamıştır. ABD, bu değişimin yanında, Bush döneminin Irak ve Afganistan işgallerinden sonraki süreçte olduğu gibi sert güç öncelikli politikalarından vazgeçerek, Obama döneminde yumuşak güç politikalarına yönelmiştir. Bu tercih değişikliği, sadece ABD ya da bu yola en çok başvuran ülkelerden biri olan İsrail ile sınırlı kalmamış, Türkiye'nin de dahil olduğu diğer uluslararası aktörlerin politikalarına da yansımıştır.

Küreselleşmeyle birlikte ekonomik ilişkiler ön plana çıkmış, askeri güç ağırlığını kaybetmiş, ekonomik unsurlar ve devlet dışı uluslararası diğer aktörler ön plana çıkmaya başlamıştır (Barber, 1996: 23-34). Soğuk Savaş Dönemi ve tek kutuplu dünya düzeninde ülkelerin çoğunlukla kullandığı "sert güç" kavramı, yeni uluslararası sistemde yerini "yumuşak güç" kavramının cazibesine bırakmaktadır (Şensoy, 2010). Yumuşak gücün sert gücün yerini almasının iki nedenini; uluslararası örgütler, hukuk kuralları ve uluslararası politika da dünya kamuoyunun artan rolü nedeniyle askeri gücün istenen sonuçları elde etme konusunda giderek etkisizleşmesi ve asimetrik yöntemlerin klasik orduların etkinliğini ve caydırıcılığını azaltması oluşturmaktadır (Özdemir, 2008: 136).

Uluslararası ilişkilerde güç kavramını ön plana çıkaran teori, realist teoridir. Ancak güç kavramı sadece realist teori de değil, diğer teorilerde de devletlerin çıkarlarını gerçekleştirme aracı olarak kul-

lanılmaktadır. Bu nedenle birçok uluslararası ilişkiler yaklaşımında güç kavramı referans alınmaktadır. Bununla birlikte, gücün niteliğine ilişkin olarak farklı değerlendirmeler yapılmaktadır.

Güç, kişiler için farklı anlamlar almaktadır. Genellikle insanlar onun kullanımını anlarlar ve bu kavramla kimin güçlü kimin güçsüz olduğunu düşünürler. Güç, herkesin anlamış gibi görüldüğü, fakat sadece çok azının tanımlayabildiği, sürekli karşılaşılan terimlerden birisidir (Kuehl, 2011). Bununla beraber gücün anlamı, sadece aktöre yani gücün sahibine göre değil, zamana göre de değişmektedir. Dahl'a (1957: 202-203) göre, bir aktörün yapmayacağı şeyleri başka bir aktöre yaptırabilme kapasitesine güç denir. Sönmezoğlu (2005: 175) tarafından güç, uluslararası alanda bir aktörün maddi ve maddi olmayan kaynak ve kıymetleri, uluslararası olayların sonuçlarını kendi istediği yönde etkilemede kullanma yeteneği olarak tanımlanmıştır.

Güç kavramı farklı şekillerde ya da yöntemlerle karşımıza çıkabilmektedir. Sert güç ve yumuşak güç birer güç çeşididir. Waltz'a (1990: 35) göre güç, bir devletin birleştirilmiş yetenekleridir. Carr (2001: 109) ise, savaşları, en son kullanılacak güç yöntemi olarak ifade etmektedir.

Yumuşak güç kavramını ortaya atan Joseph Nye'dir. Yumuşak güç; istenilen neticeleri elde etmek adına başkalarının güdülerini manipüle etmekten ziyade, onları cezp ederek istediğini yaptırma kabiliyetidir. Diğer bir deyişle yumuşak güç, zorlama ve ödetme yolundan ziyade, cazibe yoluyla istediğini alma kabiliyetidir. Bir ülkenin kültürü, politik idealleri ve iç ve dış politikalarının çekiciliğinden ortaya çıkar (Nye, <http://net.education.edu/ir>; Nye, 2008; 29). Yumuşak güç, iş birliğini sağlamak için baskı ya da para değil, ortak değerlere çekme ve bu değerlere ulaşmaya katkıda bulunmanın doğruluğu ve sorumluluğu gibi araçları kullanır. Yumuşak güç, Adam Smith'in kullandığı "görünmez el" gibidir. Düşünceler pazarındaki kararlar, çoğu zaman, yumuşak güç; yani herhangi bir açık tehdit ya da değiş tokuş olmadan, bizi diğerlerinin amaçlarını kabul etmeye ikna eden soyut cazibe tarafından şekillendirilir (Nye, 2005: 16).

Yumuşak güç, bir devletin diğer devletlere kendi medeniyetini kabul ettirdiği zaman kazanılır. Fa-

kat diğer devletler kendi istekleriyle bunu yapmadırlar (Gill ve Huang, 2006:17). Emir ve kendine çekme arasındaki davranış çeşitleri, zor kullanmadan, ekonomik baskıya, gündemi oluşturmaktan salt cazibeye kadar geniş bir düşünce dizisi sıralanabilir. Yumuşak güç kaynakları, davranış düşüncelerinin “kendine çekme” ucuyla birleşirken, sert güç kaynakları genellikle “emir” davranışıyla ilişkilidir (Nye, 2005: 17). İşte tam da bu noktada, turizmin bir yumuşak güç unsuru olarak büyük rolü bulunabilir. Turizmin meydana getireceği olumlu imaj sayesinde halklardan devletlere, devletlerin karar mekanizmalarına ulaşabilecek bir köprüyü turizm kurabilir. Bu nedenle turizmin bir yumuşak güç unsuru olarak kabulü mümkündür.

Vuving (2009)’e göre, yumuşak gücün iki anlamı vardır. Dar anlamda yumuşak güç, kültürel etkiye benzer. Geniş anlamda ise sivil güçle eş anlamlıdır ve hem kültürel gücü hem de ekonomik gücü içerir. Yumuşak güç ile harmanlanmamış salt bir sert güç kullanımı, ülkelerin yönetimine arzuladığı politika açılımlarını vermeyebilir. Birbirleriyle bağlantılı bu iki güç arasında mükemmel bir denge kurulması gerekmektedir (Nye, 2004). Bir diğer tanımda yumuşak güç, bir ülkenin, askeri güç veya sert tedbirler kullanmadan ve var olan yönetimlerle çatışmadan ekonomik, kültürel, siyasi ilişkileri geliştirerek diğer ülkelerin gelişmelerine yardım etmek suretiyle, uluslararası arenada onları kendi yanına çekmesine ve ortak hareketler geliştirmesine vesile olacak hareketlerin tümü olarak tanımlanmıştır (Uğur, 2009).

Günümüzde ülkeler daha yeni teknolojiler kullanarak, daha üstün silahlar üretmektedirler. Bu da bu ülkeler için ilave maliyetlere sebep olmaktadır. Askeri güce ayrılan ekonomik kaynakların artması da, milletlerin refahını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu nedenle, uluslararası sistemdeki askeri ve ekonomik güce dayalı güç kullanma stratejisi 21’nci yüzyılın başlarında değişikliğe uğramaya başlamıştır (Yılmaz, 2007). Bu değişimde, 11 Eylül saldırıları etkili olmuş; askeri ve ekonomik gücün bir devletin milli menfaatleri ve hedeflerinin gerçekleştirilmesinde yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda, insanların hayallerini ele geçirme ve takdirlerini toplama ayrı bir güç türü olarak düşünülmektedir (Nye, 2004b).

ABD’nin gücü ve politikasındaki zorunlu değişime neden olan unsurlardan biri ekonomik sorun-

lar ve finans krizleridir (Akbaş, 2011a: 2). Bunlara yapılan savaşlar ve bunların neden olduğu, politik ve askeri yıkım da eklenince ABD dış politikasında değişim zorunlu hale gelmiş ve bu nedenle de yumuşak güç uygulamalarına daha çok yönelinmiştir.

ABD’de de hazırlanan bir raporda, ABD’nin yumuşak güç unsurlarıyla ülkenin askeri ve ekonomik gücü tamamlanabilir ya da desteklenebilir ki buna “akıllı güç” denmektedir. Buna göre, ABD’nin çıkarlarının gerçekleştirilmesi için; dostluklar, ortaklıklar, kurumlar; küresel kalkınma, kamu diplomasisi, ekonomik bütünleşmeler, teknoloji ve inovasyon gibi hususlara önem vermesi gerekmektedir (CSIS, 2007: 1).

Yumuşak gücün en önemli dayanağı, bir hükümetin başka bir ulusun halkını ve aydınlarını, bu ulusun politikalarını kendi avantajına döndürmek amacıyla etkilemeye çalışması olan kamu diplomasisidir (Akçadağ, 2011c). Yumuşak gücün unsurları, yumuşak gücün katma değerini artıran olgulardır. Bir ülkenin yumuşak güç unsurlarının çeşitlenmesi ve uygulamadaki sıklığı o ülkenin çıkarlarının gerçekleştirilmesine önemli bir katkı yapabilir. Yumuşak gücün kullanımında birçok unsurla karşılaşılmaktadır. Bunlar, asker sayısından yahut ekonomik yaptırım gücünden çok, bir ülkenin kültürü, sanatı, sineması, mimarisi, müziği, eğitim sistemi, rekabet ortamı, özgürlükleri, demokrasisi, yaratıcı düşüncesi, insan kalitesi ve sosyal sermayesi, tarihi birikimi, kültürel zenginliği, bilim ve teknoloji altyapısı, inovasyon kapasitesi, diplomatik becerisi ve kendini anlatabilme yeteneğinin toplamıdır. Bu unsurları bir araya getiren bir ülke, bir cazibe merkezi haline gelir (Aydoğan, 2011).

Lee (2009), yumuşak güç elde edilecek politika hedefleri doğrultusunda beş farklı kategori sunmaktadır. Bunlar; bir ülkenin huzurlu ve çekici bir görüntü yansıtarak dış güvenlik ortamını iyileştirmek; bir ülkenin dış ve güvenlik politikaları destekleyecek diğer devletleri harekete geçirmek; diğer ülkelerin düşünce tercihlerini değiştirmek; ülkelerin topluluk ve toplum birimlerini korumak; bir hükümet için bir lider, ya da iç destek onaylayıcıların popülerliğini artırmak için yumuşak güçtür.

İnanırcılık ve ikna kabiliyeti, yumuşak gücün temel güç unsurlarıdır. Bunlar aynı zamanda, güç

kullanımına meşruiyet sağlayan unsurlardır (Kallın, 2010: 53). Bir ülkenin yumuşak gücü öncelikle; kültür, siyasal değerler, dış politika (Huang ve Ding, 2006: 23; Gill ve Huang, 2006: 17), ideoloji ve uluslararası kurumlar (Nye, 1990: 167) ve kamu diplomasisidir (Akçadağ, 2011c). Ayrıca, yumuşak gücün diğer bir unsuru da kalkınma yardımlarıdır (Akçadağ, 2010: 5).

Yumuşak güç, kültürün sinonimi olarak da değerlendirilmektedir (Nye, 2007: 164). Yumuşak güç, kültürel değerleri ve kurumların çekicilikleri sayesinde nüfuz kazanma ile elde edilebilir. Yumuşak güç, filmler ve televizyon programları, medya, popüler müzik, moda ve tasarım, gıda, bilgisayar yazılımı, turizm, eğitim, edebiyat, dil ve din yoluyla ortaya çıkmaktadır (<http://www.riskwatchdog.com>. 21.09.2011).

Türkiye'nin Dış Politikası

Ülkelerin, uluslararası alanda sahip oldukları uluslararası imajları vardır. Uluslararası imaj, bir ülkenin dış hedef, kitleler tarafından algılanış tarzı, uluslararası platformda oluşturduğu genel izlenim, sahip olduğu saygınlık ve itibar, uluslararası konularda topladığı destek ve oluşturduğu sempatiye dayalı görüntülerdir (Gültekin, 2004: 604-606).

Bir ülkenin inandırıcılığı, ikna kabiliyeti arttıkça o ülkenin cazibesi artar. Cazibesi artan ülke, diğer ülkelerde ya da ülke halklarında hayranlık ve benzeri hisleri uyandırır. Bu hislerin beslendiği ülkelere yönelik ilgi ve merakın turizm faaliyetlerini artıracığı, daha çok turistini o ülkeyi gelip görmek isteyeceği öngörülebilir. Bununla beraber, bir ülkenin siyasal değerleri, ilgi uyandıran kültürü, dış politikasının işleyiş şekli, kamu diplomasisi gibi yumuşak güç unsurları da turistik faaliyetler üzerinde etkilidir. Örneğin, Türk halkının misafirperverliğinin kamu diplomasisi ya da dış politika araçları yoluyla uluslararası kamuoyuna yaygın bir şekilde duyurulması, Türkiye'ye yönelik turizm hareketliliğini artırır. Bu durum, Türkiye'nin çıkarlarını gerçekleştirmek bakımından önemli bir araç olabilir. Hatta bu vesileyle, Türkiye'nin yapmak istedikleri, uluslararası kamuoyu ya da diğer ülkeler tarafından daha kolay kabul edilebilir hale gelir.

Türkiye sahip olduğu jeopolitik konumu, tarihsel geçmişi, kültürel özellikleri, dış politikası, kamu diplomasisi ve v.b. karakteristikleri nedeniyle böl-

gesel güç konumuna yükselmiş ve yumuşak gücü artırmıştır. Bu durum Türkiye'nin aktif dış politika izlemesini gerektirmiş ve bu nedenle de bölgesel ve küresel ölçekteki olaylara müdahil olma fırsatını yakalamıştır. Bu özellikleri Türkiye'yi, özellikle Ortadoğu Bölgesi'nde, gündemin önemli bir aktörü haline getirmiştir. Yakın dönemde halklar ve devletler arası ilişkiler daha yoğunlaşmıştır. Bu hareketliliğin bir önemli boyutunu da Türkiye'nin yumuşak gücünün desteklediği turistik hareketlilikler oluşturmuştur.

Türkiye'nin doğu ve batı arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine katkısı, bölgesel ve küresel sorunlarda rol alması yumuşak gücünü genişletmiştir. Örneğin İran'ın Batı ile entegrasyonunun sağlanmasına yönelik çabaları, bir haftada Irak ile 48 ve Suriye ile 40 antlaşmanın imzalanması, Türkiye'nin yumuşak gücünün yansımalarıdır (Çandar, 2009: 8).

İzlediği dış politika, kamu diplomasisi, kültürel zenginliği ve benzeri nedenlerden dolayı Türkiye, hem bölgesel hem de küresel düzeyde ilgi ve bazen hayranlık uyandırmaktadır. Gerek Ortadoğu ve Kafkasya'da olsun, gerekse küresel ölçekte olsun Türkiye yakın zamanda ilgi uyandırmaktadır. Uluslararası basında Türkiye hakkında çıkan haber sayısı artmaktadır. Türkiye ile ilgili özellikle Arap Baharı "model ülke" yorumları yapılmakta ve, bu ve buna benzer konularda Türkiye hakkında eskiye göre daha çok raporlar yayımlanmaktadır. Ayrıca Türkiye'nin ekonomik performansı da hayranlık uyandıran bir diğer gelişmedir. 2008 ve 2010 ekonomik krizleri sonucu, ABD ve Avrupa ülkeleri büyük bir ekonomik dar boğaz yaşarken Türkiye, zaman zaman Çin'den sonra dünyanın en büyük ekonomik büyüme hızına sahip ülkesi olarak daha çok dikkati çekmektedir. Bu gelişmeler Türkiye'nin yumuşak gücünü yansıtmaktadır.

Türk dış politikası, "çok boyutlu" olarak adlandırılabilir dış politika stratejisi izlemeye başlamıştır. Türkiye de demokratikleşme, çoğulculuk, sürdürülebilir kalkınma, etnik ve dini kimliklerin politik arenada varlık göstermesi, insani gelişme ve kültürler arasında karşılıklı anlayış, uyum ve hoşgörünün sağlanması gibi konular dış politika gündemine alınmış ve komşu ülkeleriyle bu eksenlerde ilişkilerin yeniden tesis edilmesi yoluna gidilmiştir (Arı, 2006: 82).

Türkiye, çok boyutlu, sağduyulu, yapıcı, önalıcı,

gerçekçi ve sorumlu bir dış politika uygulamaktadır. Türkiye, bir yandan ikili ve bölgesel ilişkilerini geliştirirken; diğer yandan geliştirilen bu ilişkilerin oluşturacağı sinerji ile küresel barış, istikrar ve güvenliği sağlamayı da hedeflemekte ve ülkeler arasındaki ilişkilere çok sayıdaki karmaşık sorunlar merceğinden değil, kazan-kazan ilkesine dayalı işbirliğini ve dostlukları geliştirici fırsatlar ve girişimler optiğinden bakmaktadır (Dışişleri Bakanlığı, Genel Görünüm, 2012).

Türkiye, stratejik konumu itibarıyla yüzyıllardır tüm ülkelerin dikkatini üzerinde toplamış ve hem doğu hem de batı dünyasına mensup olmanın getirdiği pek çok avantaja sahip olmuştur (Tunç, 2003). Türkiye, coğrafi konumuyla Asya ve Avrupa'yı, birbirine bağlaması, Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan tek deniz yolunun Türkiye'den geçmesi, Ortadoğu petrol bölgelerine çok yakın olup, bu bölgeyi kontrol edebilecek bir konumda bulunması; Asya-Avrupa ve Afrika'nın düğüm noktasında olup, her üç kıtaya harekate imkan vermesi nedeniyle oldukça önemli bir noktadadır (Kekevi ve Çeşme, 2004).

Yumuşak Güç ve Unsurları

Küreselleşme ile birlikte kamu diplomasisine olan ihtiyaç artmıştır. Uluslararası aktörler, izledikleri politikaları, dış politika araçlarıyla uluslararası kamuoyuyla paylaşmak istemektedirler. Bu nedenle kamu diplomasisi ve bunu destekleyen unsurlar ön plana çıkmaktadır.

Kamu diplomasisinin en önemli araçlarından birisi iletişim araçlarıdır. Uluslararası aktörler, iletişim araçlarını kullanarak politikalarının meşruiyetini ve amaçlarını dünya kamuoyuna sunmaktadır. Bu bağlamda sosyal medya önem kazanmaktadır. Facebook, Twitter, YouTube, bloglar ve sosyal forum siteleri gibi sosyal medya araçlarıyla ülke ve dış politika tanıtımları gerçekleştirilmektedir. Bu durum turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için de elverişli araçlar sunmaktadır. Dolayısıyla Türkiye'nin yumuşak gücüne destek veren bu alandaki çalışmaların desteklenmesinde yarar görünmektedir.

Türkiye'nin sahip olduğu yumuşak güç, hem biçimi hem de kapsamı itibarıyla diğer ülkelerden farklılık arz etmektedir. Balkanlarda başlayıp Orta

Asya'nın içlerine kadar uzanan Türkiye'nin yumuşak güç potansiyeli, askeri üstünlük veya teknolojik gelişmişlikten ziyade, sahip olduğu tarih ve kültür derinliğinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin bu coğrafya da temsil ettiği değerler, tarihi birikim ve kültürel derinlik, bir tarafta bölge dinamiklerini harekete geçirmekte, öbür tarafta yeni etkileşim alanlarının doğmasına olanak sağlamaktadır (Kalın, 2010: 55).

İhracata dayalı bir ekonomik mekanizma; siyasi kutuplaşmadan arınmış bir uzlaşma demokrasisi, farklılıkların birlik içinde yaşayabildiği toplumsal rahatlama; güçlü ve modern bir ordu, kadim kültürüyle barışık bir eğitim müfredatı; uluslararası yükseköğretimde bölgesel cazibe merkezi konumuna ulaşma; müziğini ya daengin yemek kültürünü pazarlama yolunda atılan adımlar; tarihi mirası ve turizm cazibesini uluslararası platformlara taşıma kararlılığı; daha fazla marka yaratma ve uluslararası imajı Türkiye'nin uluslararası platformdaki gücünü ortaya koymaktadır (Güzer, 2011). Bu kavramlar yumuşak gücü oluşturan ve Türk dış politikasında, üzerinde daha çok durulmaya başlanan konulardandır (Usul, 2010: 18).

Türkiye, sahip olduğu cumhuriyet değerleri ile demokratik değerleri birleştirmesi sayesinde, genelde bölgesindeki ülkelerin bu değerlerden mahrum olması sebebi ile kendisi için avantajlı bir statü yakalamıştır (Gürbüz, 2010). Türkiye'nin bu avantajlı statüyü sürdürmesi, gelecekte Türkiye'nin politik ve ekonomik gücüne olumlu yansıtacaktır.

Ortadoğu'da 2010'dan itibaren yaşanan "Arap Baharı" ile Türkiye'nin bölgedeki önemi daha da artırmıştır. Bölge'deki halk hareketleri ve değişim talepleri, Türkiye'nin bölgedeki etkinliğini ve Ortadoğu halkları nezdindeki imajını artırmış ve Türkiye zaman zaman "model ülke" olarak ifade edilmiştir (Öztürk, 2011: 34).

Türkiye'nin konumu, izlediği dış politikalar ülkemizin yumuşak gücünü artırmıştır. Bunun bölgesel yansımalarını Ortadoğu'da görmek mümkündür. Ortadoğu ülkeleri Türkiye'nin izlediği politikaları takdir etmektedir.

Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolünün ağırlığı ABD ve AB Hükümetlerinin, medyalarının ve düşünce merkezlerinin de dikkatini çekmiştir. Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyenlerin büyük bir kısmı, bu

rolü ön plana çıkarmıştır. Fransa’da da “Club des Vigilants” adlı grup, Türkiye’nin İran, Irak ve Suriye üzerinde önemli bir nüfuzla sahip olduğunu ve İsrail’in tek Müslüman müttefiki olan Türkiye’yi kaybetmeyi göze alamayacağını vurgulamıştır (Türkmen, 2010: 36).

Türkiye’nin bütün komşuları ile ekonomik, siyasi, hukuki, ticari ve kültürel ilişkilerini geliştirmesi ve turizm alanında iş birliğine yönelmesi, Türkiye’nin yükselen bir değer haline gelmesine önemli katkıda bulunmaktadır (Dağı, 2010: 129). Türk dış politikasında yaşanan gelişmeler ve Türkiye’nin bölgesinde yükselen ülke konumu, pek çok yorumcu tarafından dile getirilen bir gerçekliği işaret etmektedir. Türkiye yakın çevresinde, ama özellikle de Ortadoğu’da, daha önemli ve belirleyici bir aktör haline gelmiştir (Özcan, 2010: 168).

İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreterliği’ne (İKÖ) Türkiye’nin adayı olan Ekmeleddin İhsanoğlu’nun 2004’de seçilmesi, iki yıl sonra, 2006’da Türkiye’nin Arap Ligi’ne üye değil ama “Daimi Gözlemci” statüsünün verilmesi Türkiye’nin bölgede artan diplomatik çabasının önemli bir göstergesidir (Ayman, 2006: 13).

Türkiye’nin izlediği dış politikanın temel amacı, Balkanlardan Ortadoğu’ya, ve Orta Asya’ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada, barış ve istikrarı sağlayıp korumak; özgürlük, çoğulculuk, iyi yönetim, insan haklarına saygı, hukukun üstünlüğü ve demokrasinin hakim olduğu bir refah kuşağını oluşturmak üzere, Türkiye’yi Avrasya’nın en önemli aktörlerinden biri haline getirmektedir (Davutoğlu, 2010: 36).

Türkiye’nin yumuşak gücünün önemli bir yansıması, İran’ın nükleer programı ile ilgili izlediği politika sonucunda görünür hale gelmiştir. Türkiye, İran ile Batı arasında arabuluculuk rolü üstlenmiştir. Brezilya ile birlikte nükleer takas görüşmelerini yürüten Türkiye, bölgesindeki herhangi bir savaşın kendi çıkarlarına da zarar vereceği düşüncesinin desteklediği diplomatik yolların tüketilmesi anlayışından hareketle İran ile Batı arasında arabuluculuk görevi üstlenmiştir.

Türkiye, Ortadoğu’ya yönelik politikasının değişmesinin yanında, bu durumu eylemleriyle de ortaya koyarak bölge devletleri ve halkların gönlünü kazanmış görünmektedir. Türkiye, artık Arapların

kendi aralarındaki sorunların çözümünün önemli aktörü olarak gözükmektedir (Şahin, 2010: 16). Bu bağlamda, Lübnan’da Cumhurbaşkanlığı seçiminde ve Hamas ile el-Fetih arasında arabuluculuk rolü üstlenmiştir. Benzer şekilde İsrail ile Suriye arasındaki sorunların çözümünde ve Filistin ile İsrail arasında üstlendiği arabuluculuk rolü bölgede barış ve istikrarın sağlanması amacıyla önemli bir katkı niteliğini taşımıştır.

Türkiye’nin Filistin halkına verdiği destek, İsrail’in Gazze saldırısını yüksek tonda eleştiren politikası, Mavi Marmara saldırısı sonrası İsrail ile ilişkilerinin düzeyini düşürmesi de Arap halklarında Türkiye’ye yönelik sempatiyi artırmıştır denilebilir. Bunun önemli bir göstergesini başta Gazze’de olmak üzere Filistin topraklarında Türk bayraklarının ve Başbakanı’nın posterlerinin asılması oluşturmaktadır. Bununla beraber Arap Baharı’nda Arap halklarına verdiği güçlü desteğin farkında olan Arap halkları, Türk Başbakanı’nın yaptığı Mısır, Libya ve Tunus gezisinde coşkulu kalabalıklarla karşılamalar yapmışlardır. Belki bütün bunlardan da önce, ABD’nin Irak işgalini Türkiye üzerinden gerçekleştirme isteğinin 1 Mart tezkeresi ile red edilmesi başta Irak sonra da bölge halkı tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Bu durum, ABD ile Türkiye ilişkilerini ciddi şekilde etkilemiş ve iki ülke arasındaki güvensizlik ortamı uzun süre düzeltilememişse de (Akbaş, 2011b: 272) bölgede artan Türkiye ilgisinin başlangıcı olduğu söylenebilir. Libya müdahalesi sonrası bölgede mahsur kalan Türk ve yabancı sivil halkların tahliyesindeki başarısı da Türkiye’nin imajını güçlendirmiştir. Tahliye edilen siviller içinde İngiliz ve diğer AB vatandaşlarının da bulunması sadece bölgede değil Avrupa kamuoyunda da Türkiye’yi gündeme taşımıştır.

Türkiye, 200’den fazla televizyon kanalına, 1000’den fazla radyo kanalına ve çok sayıda bağımsız prodüksiyon şirketine sahiptir. Türkiye’den yapılan yayınlar, dil engeline rağmen, çevre ülkelerde ilgiyle izlenmektedir. El Cezire gibi bir kanalın Washington’dan sonra en çok haber yaptığı başkent Ankara’dır. Türk STK’ları birçok ülkeye çalışmaları için davet edilmektedir. Türkiye etrafında merak, hayranlık ve saygı uyandırmaktadır. Bütün bunlar Türkiye’nin “yumuşak gücü” olarak kullanılabileceği unsurlardır (Samberk ve Altınay, 2011).

Yumuşak Gücün Türk Turizmine Etkisi

Türkiye'nin Ortadoğu'da son yıllarda sadece siyasi ve ekonomik olarak değil ayrıca kültürel olarak da daha aktif bir rol oynamaktadır. Bölgede gerek yayınlanan Türk diziler, gerekse Türkiye'yi tatil için tercih eden Ortadoğulu turistler sayesinde Türkiye'nin daha görünür ve yakından takip edilir hale geldiği söylenebilir (Akgün ve Diğerleri, 2011: 15).

Türkiye'nin bütün komşuları ile ekonomik, siyasi, hukuki, ticari ve kültürel ilişkilerini geliştirilmesi ve turizm alanında iş birliğine yönelmesi, Türkiye'nin öncelikle bölgesinde, sonrasında da uluslararası alanda yükselen bir değer haline gelmesine önemli katkıları bulunmaktadır (Dağı, 2010: 129).

Türkiye, dünya kamuoyunda sadece dış politikasıyla değil, aynı zamanda vatandaşlarının başarılarıyla da gündeme gelmeye başlamıştır. 2003 yılında Sertap Erener'in Eurovision birinciliği, Orhan Pamuk'un Nobel ödülü alması, Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes Film Festivalinde ödüle layık görülmesi, Mesut Özil, Nuri Şahin, Hidayet Türkoğlu ve Mehmet Okur gibi oyuncuların spordaki başarıları Türkiye'ye popülerlik katan gelişmeler olmuştur. Aynı zamanda Türk dizilerinin bölgede izlenme oranlarının artması da benzer sonuçlar doğurmaktadır.

Türkiye'nin yakın zamanda izlediği vize politikası da yumuşak gücünü yansıtmaktadır. Yakın döneme kadar Türk vatandaşlarını konsoloslukları önünde uzun kuyruklarda bekleten ülkeler bile karşılıklılık esasına dayalı vize muafiyet anlaşmaları izleyerek Türk vatandaşlarına ayrıcalık tanımaktadırlar. Bu sonuç Türkiye'nin izlediği diplomasinin, dış politik tutumunun bir sonucudur denilebilir.

Suriye'den Türkiye'ye 2001 yılında 109,5 bin turist gelirken 2008 yılında 406 bin turist gelmiştir. 2009 yılında yapılan vize muafiyet anlaşmasıyla beraber, 2009 yılında Türkiye'ye gelen Suriyeli turist sayısı (bir önceki yıla göre % 25'lik artış) 509,7 bine, 2011 yılında ise bir önceki yıla nazaran % 80 civarı bir artışla 974,1 bine yükselmiştir. Ürdün'den 2001 yılında gelen turist sayısı 26,9 bin iken, 2008 yılında gelen turist sayısı 74,3 bine yükselmiştir. 2009 yılında Ürdün ile vizelerin kaldırılması ile Türkiye'ye gelen turist sayısı 87,7

bine yükselmiş (bir önceki yıla göre yaklaşık % 19'luk artış) ve 2011 yılında ise gelen turist sayısı 94,9 bine yükselmiştir. Rusya'dan 2001 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 757 bin iken, 2008 yılında bu rakam 2.879 bine yükselmiştir. 2009 yılında gelen turist sayısı 2.694 bine düşmüş iken 2011 yılında yapılan vize muafiyet anlaşmasıyla birlikte gelen turist sayısı, bir önceki yıla göre % 15'lik artışla, 3.468,2 bine çıkmıştır (TURSAB, 2012). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın internet sayfasında açıklanan 2011 yılı verilerine göre de, Suriye'den gelen toplam turist sayısı 974,1 bin, Ürdün'den gelen turist sayısı 94,9 bin ve İran'dan gelen turist sayısı 1.879 bindir. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2012).

Yürüttüğü yumuşak güç diplomasisi ile etkin bir dış politika izleyen Türkiye, 2011 verilerine göre 8'i Afrika'da, 9'u Güney Amerika'da, 13'ü Kuzey ve Orta Amerika'da, 18'i Asya'da, 11'i Avrupa'da ve 5'i Okyanusya'da olmak üzere, toplamda 64 ülke ile vize muafiyeti anlaşması imzalamıştır (Anadolu Ajansı, 2012). Kaldı ki vize anlaşması imzalananların sayısı zaman geçtikçe artmaktadır.

Yürütülen yoğun diplomasi faaliyetleri sonunda imzalanan vize muafiyet anlaşmaları, Türkiye'nin çıkarlarına önemli katkı yapmıştır. Vize muafiyet anlaşmaları sayesinde, bölge ve bölge dışı ülkelerden Türkiye'ye gelen turist sayısında önemli artışlar elde edilmiştir. Bu turistler, bir taraftan Türkiye'ye gelir bırakmakta, diğer taraftan gittikleri ülkelerde Türkiye'nin reklamını yapmakta, Türkiye'nin imajına olumlu katkı sunmaktadır. Bu durum, turizmin bir yumuşak güç unsuru olarak, Türkiye'nin çıkarlarının gerçekleştirilmesine katkı yaptığı en açık göstergelerinden birini oluşturmuştur.

Turizm, kişisel, ticari veya profesyonel amaçlar için her zamanki ortamı dışında olan yerlerdeki insanların hareketini gerektiren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur. Turizmin; ekonomide, doğal ve yapay çevrede, destinasyondaki yerel nüfusta ve yaşayan halkın turizm faaliyetleri üzerinde etkileri vardır. Bu çoklu etkiler nedeniyle, ziyaretçiler tarafından iktisap edilen mal ve hizmet üretmek için gerekli geniş ve çeşitli üretim faktörlerine de gereksinim vardır (WTO, 2012). Turizm, turizm yerlerini ortaya koyan ve mahsulünü alan, ulaşım ve konaklama sağlayan, yiyecek ve hediyelik eşya satan ve yerel halka sosyal faydalarının olup olmadığını sormak için ekonomist-

lere yol gösteren, kitlesel reklam yoluyla insanları cezbeden bir faaliyettir (<http://uncpress.unc.edu>. 21.09.2011). Turizm, insanları çekmek için bir güce sahiptir. Uluslararası ve bölgelerarası bir etki oluşturabilir (<http://eng.hi138.com>. 21.09.2011). Bu nedenle devletler turizmi geliştirmek için stratejiler üretmekte, dış politika araçlarını kullanarak turizm faaliyetlerine destek vermektedirler.

Yumuşak güç unsuru olsun ya da olmasın turistik güç, hesaba katılması gereken bir güçtür (Merriam, 2010: 23). Çünkü yumuşak güç unsurları içerisinde turistik güç, kültürel miras, sosyal sistem ve yaşam biçimi gibi unsurlar ile coğrafi alan, iklim, kentsel ve kırsal yapı, yaşam koşulları ve kültürel endüstri gibi insan faktörünün etkili olduğu unsurlardan oluşmaktadır (<http://eng.hi138.com>. 21.09.2011). Herhangi bir ülkenin bütün bu unsurları görmezden gelmesi ya da buna gereken önemi vermemesi ise çıkarlarına aykırıdır. Bu nedenle devletlerin politikalarını belirlerken turizm ve bileşenlerini de hesaba katması gerekmektedir.

Türkiye'nin bir bölgesel güç olması da turizm faaliyetlerine destek vermektedir. Bölgede güçlü Türkiye imajı ve bunun bir sonucu olarak doğan güvenli ülke imajı turizm hareketlerine olumlu yansımaktadır. Turizm faaliyetleri güvenlik sorunun olduğu, iç kargaşa, çatışma ve çekişmelerin olduğu ülkelerde durağanlaşmakta iken Türkiye'nin, bölgenin en güvenli ve istikrarlı ülkelerinden birisi olması da Türkiye'ye yönelik turistik faaliyetlere güçlü bir destek anlamını taşımaktadır.

Türk Hükümeti, Türkiye'nin turizmde yeni imaj oluşturmak için özel sektöre sağladığı teşviklerin yanı sıra, 21 ülkede Turizm Bakanlığı'na bağlı açtığı tanıtma bürolarıyla, Türkiye hakkında yayınladığı 30 milyonu aşkın eser ve katıldığı fuarlarla tanıtım yapmaktadır (Özdemir ve Öksüzler; 2006). Bu tanıtım fuarlar dışında basın yayın organları aracılığıyla da artırılarak devam etmektedir.

Matsutani'ye (2009; 58-60) göre, devletler arası ilişkilerde, karşılıklı anlayış ve kültürel değerlerin iyi tanıtılması için turizme önem verilmelidir. Türkiye, turizm için olağan üstü bir hazineye sahiptir. Bu nedenle Türk turizminin geliştirilmesi için, tarihsel eser ve kalıntıların, kültürel eserler ve doğal güzelliklerin tanıtılması gerekmektedir. Türkiye'nin sahip olduğu bu zenginlikler yumuşak gücüne katkı yapmaktadır.

Turizm sektöründe turist profiline uygun ve kaliteli programlar geliştirilmesi, turistlere Türkiye'nin doğal güzellikleri, kültürel zenginlikleri ve misafirperverliğinin tanıtılması, turizm hareketlerinde etkili olabilir. Ayrıca, Balkanlar ve Ortadoğu'da Türkiye'nin etkisini artıran bir faktör olarak, Türk film ve dizi endüstrisinin desteklenmesi, dikkat çekici yapımlar ile bölge insanların Türk kültür ve medeniyetini daha iyi tanınmasının sağlanması da yararlı olabilir. Her yıl gelen turist sayısı dikkate alındığında Fransa, İspanya, İtalya gibi ülkelerde, turizm, kamu diplomasisinin önemli bir aracıdır (Akçadağ, 2011c).

Türkiye, 21. yüzyılın başından itibaren, yumuşak gücünü kullanarak ülke ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır. İzlediği yumuşak güç politikası, diğer ülkelerin Türkiye'yi daha iyi tanınmasına olanak sağlamaktadır. Bu sayede ülkeye gelen turist sayısı ve turizm gelirlerinde bir artış yaşanmaktadır. Ayrıca bu artış, gayri safi yurtiçi hasılanın artmasına da neden olmaktadır. Bütün bunların dışında, Türkiye'nin yumuşak gücü daha etkili bir dış politika izlemesine ve katma değeri daha yüksek dış politika çıktıları elde etmesine neden olmaktadır.

Son 20 yılda (1991-2011), Türkiye'ye gelen turist sayısı ve turizm gelirleri aşağıda, Tablo.1'de gösterilmiştir. Tablo.1 incelendiğinde, istisna bazı yıllar hariç olmak üzere, 1991'den beri düzenli bir şekilde Türkiye'ye gelen turist sayısında ve turizm gelirlerinde büyük artış meydana geldiği anlaşılmaktadır. 1991'de 5,5 milyon civarında olan turist sayısı, 2011'e gelindiğinde beş katından da fazlaya ulaşmıştır. Turizm gelirleri 2.6 milyar dolardan, 2010 yılında 20 milyar doların üzerine çıkmıştır. 2011 yılında ise turizm geliri 23.020 milyar dolara ulaşmıştır.

Söz konusu turist sayısındaki artışın Türkiye'nin yumuşak gücünü gösterdiğini; turist sayısındaki ve gelirlerindeki artışın Türkiye'nin yumuşak gücünün hem bir nedeni hem de bir sonucu olduğu söylenebilir. Kimi turistler, Türkiye'nin yumuşak gücü sayesinde artan imajının bir yansıması olarak, merak üzerine Türkiye'ye gelmiş iken, kimi turistlerin de böyle bir nedenle değil ama geldikten sonra kendi çevrelerine dönüp olumlu düşüncelerini paylaşmaları sonucunda daha çok turist Türkiye'ye gelmesine ve gelir bırakmasına neden olduğu ifade edilebilir.

Tablo.1. Turist Sayısı ve Turizm Gelirinin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Turist Sayısı (Milyon)	Turizm Geliri (Milyon \$)	Yıllar	Turist Sayısı (Milyon)	Turizm Geliri (Milyon \$)
1991	5.517	2.654	2002	13.256	8.473
1992	7.076	3.639	2003	14.029	13.203
1993	6.500	3.959	2004	17.516	15.888
1994	6.670	4.321	2005	21.124	18.154
1995	7.726	4.957	2006	19.819	16.851
1996	8.614	5.650	2007	23.340	18.487
1997	9.689	7.008	2008	26.336	21.951
1998	9.752	7.177	2009	27.077	21.249
1999	7.487	5.193	2010	28.632	20.807
2000	10.428	7.636	2011	31.456	23.020
2001	11.618	8.090			

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2012), <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/belge/1-90750/turizm-istatistikleri.html>, (12.01.2012).

Türkiye'nin turizm gelirleri 1991'de 2.7 milyar dolar iken, 2000'de 7.6 milyar dolara 2010'da ise 20.8 milyar dolara yükselmiştir. Aynı dönemlere ait GSYH ise 150 milyar dolar, 265 milyar dolar ve 735 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir Turizmin GSYH içindeki oranı düşük olmasına rağmen 20,8 milyar dolarlık geliri ile önemli bir etken konumundadır. (Dilber, 2007). Buna göre, belirlenen zaman aralığında GSMH 5 kat dolayında artarken, turizm gelirleri ise 7 kat dolayında artmıştır. Bu durumda turizmin GSMH içindeki pay artmıştır.

2011 yılı verilerine göre, Türkiye'ye en fazla turist gönderen ülke 4.826 bin kişiyle Almanya, ikinci sırada 2.572 bin kişi ile İngiltere'dir. İran, Bulgaristan ve Hollanda en çok turist gönderen ülkeler arasındadır. Verilere göre 1991 yılında Türkiye'ye en çok turist 2.011 bin kişi ile Orta ve Doğu Avrupa Bölgesi'nden gelmektedir. İkinci sırada ise 1.380,6 bin kişi ile Batı Avrupa bölgesi gelmektedir. 2011 verilerine göre; en çok turist gönderen bölge 11.347 bin kişi ile Batı Avrupa, ikinci sırada Orta ve Doğu Avrupa gelmektedir. Ortadoğu'dan gelen turist sayısı 1991 yılında 221,4 bin iken 2001 yılında 505,8 bine ulaşmış, 2011 yılında ise 1.858 bine yükselmiştir (TURSAB, 2012).

21. yüzyılda Türkiye'nin uygulamış olduğu dış politika sonucunda, Türkiye'ye gelen turist sayılarında önemli bir artış olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği verilerine göre Ortadoğu'dan gelen turist sayılarında önemli bir yükseliş olduğu görülmektedir.

Sonuç

Günümüz uluslararası sisteminde, uluslararası aktörler tarafından yumuşak güç unsurlarına sert güç unsurlarından daha çok başvurulmaya başlanmıştır. Dış politikada ki barışçıl tutum, diğer ülkelere yardım edilmesi, diğer ülkelerle ortak turistik faaliyetlerin yürütülmesi, eğitim ve turizm amaçlı ortak projelerin üretilmesi ve yürütülmesi, ülke hakkında turistik ve diğer eylemlerle yeterli tanıtımların yapılması ülkelerin yumuşak güç unsurları olarak görülmektedir. Günümüzde yumuşak gücü önleyen dış politika tutumlarının, sert güç unsurlarına göre daha başarılı sonuçlar verdiği ve uluslararası aktörlerin çıkarlarına daha fazla hizmet ettiği kabul edilebilir.

Turizm faaliyetleri bir ülkenin diğer yumuşak güç unsurlarından doğrudan etkilenmekte ve onları da olumlu etkilemektedir. Bir ülkenin yumuşak gücü arttıkça turizm faaliyetleri de artmaktadır. Böylece yumuşak güç unsurları arasında doğru orantılı bir ilişkiden söz edilebilir. Turizm faaliyetine katılacak kişiler kendilerini güvende hissedebilecekleri rahat ve güzel bir ortam istemektedirler. Bir ülkenin yumuşak güç unsurlarının desteğiyle güvenli ülke olması o ülkeye yönelik turizm hareketlerini artırmaktadır. Tam tersi durumda yani güvenliğin olmadığı durumda turistik hareketlilik büyük oranda azalmakta, belki durmaktadır. Ülkelerin dış politikada uygulamış olduğu yumuşak güç unsurlarına dayanan olumlu tutumlar ülkeye gelen turist sayısını artırmaktadır.

Ülkeler arasındaki olumlu işleyen kamu diplomasi dostane ilişkilerin kurulmasına kaynaklık etmekte ve aynı zamanda uluslararası alandaki en önemli tanıtım faaliyetini de oluşturmaktadır. Diplomasi, kültürel etkileşim, eğitim ve bilim alanındaki girişimler, diğer ülkelere ya da halklara yönelik yürütülen kamu diplomasi faaliyetleri birer yumuşak güç unsurları olarak Türkiye'yi bölgesel güç bakımından daha iyi konuma taşıyabilir. Bu unsurların turizm için de kullanılması çarpan etkisi yaparak, Türkiye'nin bölgesel ya da küresel rekabet gücünü artırabilir.

Türkiye'nin yakın zamanda izlediği aktif dış politika ve yoğun diplomasi, Türkiye'yi bölgede daha güçlü kılmaktadır. Bölge ülkeleriyle geliştirdiği karşılıklı saygı, iyi komşuluk ilkelerine dayanan dostane ve barışçıl ilişkiler Türkiye'nin uluslararası kamuoyundaki kabul edilirliliğini ve kredibilitasını artırmaktadır.

Türkiye'nin yumuşak gücüne ağırlık vermesi, tanıtım faaliyetleri, ülke imajının olumlu yönde olması gibi nedenler, Türkiye'ye gelen turist sayısında bir artış meydana getirmiştir. Ortadoğu'ya yönelik izlenen yoğun diplomasi ve artırılan ticari ve politik ilişkiler nedeniyle Ortadoğu'dan gelen turist sayısında artış gözlenmektedir.

Türkiye'nin yumuşak gücü arttığı sürece, gelen turist sayılarında daha da artış olduğu değerlendirilebilir. Bir ülkenin yumuşak gücü arttıkça, turizm alanındaki rekabet gücü de artmaktadır. Bu nedenle bir yumuşak güç unsuru olarak kabul edilebilecek olan turizmin desteklenmesinde yarar görülmektedir.

Dış politikada yumuşak gücün turizmle birlikte araçsal kullanımını konu edinen kavramsal çalışmalara literatür taramasında ulaşamamıştır. Bu durum alana dair bir eksikliği göstermektedir. Buradan hareketle alana dair daha fazla çalışma yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle konuya ilgi duyan araştırmacıların konunun bakirliğini göz önünde tutarak çalışma yapması önerilebilir. Türkiye'ye gelen turistlerin Türkiye hakkındaki imajlarına ve diğer algılarına yönelik yapılacak ampirik çalışmaların artırılması önerilebilir. Bu tür çalışmaların, hem Türkiye'nin dış politik tutumuna hem de turistik işletmelerin geleceğe yönelik tutumlarında katkı yapacağı düşünülmektedir. Yumuşak gücü artan ülkelerin, diğer rakip-

lerine karşılaştırmalı üstünlük sağlayabileceği değerlendirilmiştir.

Kaynakça

- AKBAŞ, Zafer; (2011a), "ABD'nin Ortadoğu Politikalarının Sürdürülebilirliği ve Ortadoğu'da Güç Mücadelesi", *History Studies, ABD ve Büyük Ortadoğu İlişkileri Özel Sayısı 2011*, ss-1-18.
- AKBAŞ, Zafer; (2011b), *Irak Sorununun Uluslararası Boyutu ve Türkiye, Barış Platin Yayınları, Ankara.*
- AKÇADAĞ, Emine; (2011a), "Yükselen Güç Çin'in Kamu Diplomasisi", <http://www.kamudiplomasi.org/pdf/cinkamudip.pdf>. 15.09.2011
- AKÇADAĞ, Emine; (2011b), "Dünya'da ve Türkiye'de Kamu Diplomasisi" <http://www.kamudiplomasi.org/pdf/emineakcadag.pdf>, 15.09.2011
- AKÇADAĞ, Emine; (2011c), "ABD'nin Kamu Diplomasisi Stratejisi: Akıllı Güç" [elektronik versiyon], <http://www.kamudiplomasi.org/pdf/abdkdstratejisi.pdf> 15.09.2011
- AKÇADAĞ, Emine; (2010), "Yumuşak Güç Japonya'nın Sert Güç Arayışları" *Bilge Strateji Dergisi*, 1 (3), ss.4-27.
- AKGÜN, Mensur, Sabiha ŞENGÜL GÜNDOĞAR, Jonathan LEVACK ve Gökçe PERÇİNOĞLU; (2011), *Ortadoğu'da Türkiye Algısı 2010, TESEV Dış Politika Programı, TESEV Yayınları, Sena Ofset, İstanbul*
- Anadolu Ajansı, (2012), "64 Ülkeyle Vize Kalktı", <http://aa.com.tr/tr/manset/108255-64-ulkeyle-vize-kalkti>, 10.01.2012
- ARI Tayyar; (2006), *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika, Alfa Yayınları, İstanbul.*
- AYDOĞAN, Bekir; (2011), "Güç Kavramı ve Türkiye", <http://www.ekopolitik.org/public/news.aspx?id=5399&pid=4082>, 15.09.2011
- AYMAN, S. Gülden; (2006), "Türk Dış Politika Seçkinlerinin Ortadoğu Algılamaları ve Irak Savaşı" *Akademik Orta Doğu Dergisi*, 1(1), ss.1-20
- BARBER, R. Benjamin; (1996), *Jihad vs. McWorld. How Globalism and Tribalism are Reshaping the World, Ballantine Books, New York.*
- CARR, Edward H; (2001), *The Twenty Years' Crisis, 1919-1939. An Introduction to The Study of International Relations, Perennial, New York.*
- CSIS; (2007), "A Smarter, More Secure America" CSIS Commission On Smart Power, Co-chairs; Richard L. Armitage, Joseph S. Nye, Jr.(2012), http://csis.org/files/media/csispubs/071106_csissmartpowerreport.pdf, 09.01.2012
- ÇANDAR, Cengiz; (2009), "Turkey's "Soft Power" Strategy: A New Vision for a Multi-Polar World", SETA, Policy Brief, No: 9.
- DAĞI, Zeynep; (2010), "Türkiye Önemli Bir Çekim Merkezi Haline Geliyor", Habibe ÖZDAL, Osman Bahadır DİNÇER ve Mehmet YEGIN. (Ed.), *Mülakatlara Türk Dış Politikası, Cilt: 2, USAK Yayınları, Ankara.*

- DAHL, Robert A; (1957), "The Concept of Power", *Behavioral Sciences*, 2 (3), pp.201-215.
- DAVUTOĞLU, Ahmet; (2010), 'Daha Güçlü Bir Türkiye', Ali Resul USUL (Ed.), *Yükselen Değer Türkiye, Mavi Ofset, İstanbul*, ss. 33-41.
- Dışişleri Bakanlığı; (2012), "Türk Dış Politikası: Genel Görünüm", <http://www.mfa.gov.tr/dis-politika-genel.tr.mfa>, 18.02.2012
- DİLBİR, İlkay; (2007), 'Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkisinin Girdi-Çıktı Tablosu Yardımıyla Değerlendirilmesi', *Yönetim ve Ekonomi*, 14 (2), ss. 205-220.
- ERSOY ÖZTÜRK, Tuğçe; (2011), 'Yeni Dönem Türkiye - ABD İlişkileri: Fırsatlar ve Riskler' [elektronik versiyon], TASAM, *Stratejik Rapor*, No:48,
- GILL, Bates and Yanzhong HUANG; (2006), "Sources And Limits Of Chinese 'Soft Power'", *Survival*, 48 (2), pp.17-36
- GÜLTEKİN, Bilgehan; (2004), "Türkiye'nin Uluslararası İmajında Yükselen Değerler ve Eğilimler", *Uludağ Üniversitesi 1. Ulusal Genç Bilim Adamları Sempozyumu; Değişen Dünya da Türkiye'nin Önemi; 6-7 Mayıs 2004; Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Kültür Sanat Kurulu Yayınları*, 11 (7),; Bursa, ss.126-140.
- GÜRBÜZ, Mehmet Vedat; (2010), "Yeni Türk Dış Politikasının Stratejisi ve Hedefleri", <http://www.sde.org.tr/haberler/725/yeni-turk-dis-politikasinin-stratejisi-ve-hedefleri.aspx>, 15.09.2011
- GÜZER, Osman Genç; (2011), "Uluslararası Siyasette Başarının Sırrı: 'Yumuşak Güç'", <http://www.ekopolitik.org/public/news.aspx?id=940&pid=38>, 15.09.2011
- HUANG, Yanghong ve Sheng DING; (2006), "Dragon's Underbelly: An Analysis Of China's Soft Power", *East Asia*, Winter 2006, 23 (4), pp.22--44.
- KALIN, İbrahim; (2010), 'Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi', Ali Resul USUL (Ed.), *Yükselen Değer Türkiye, Mavi Ofset, İstanbul*, ss.49-66.
- KEKEVİ, Serkan ve Ahmet ÇEŞME; (2004), 'Türkiye'nin Teröre Hedef Ülke Olmasında Jeopolitik ve Jeostratejik Etmenler', *Uludağ Üniversitesi 1. Ulusal Genç Bilim Adamları Sempozyumu; Değişen Dünya da Türkiye'nin Önemi; 6-7 Mayıs 2004; Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Kültür Sanat Kurulu Yayınları*, 11 (7),; Bursa.
- KUEHL, Dan; (2011), "The Hard Reality Of Soft Power", http://www.jfsc.ndu.edu/schools_programs/jc2ios/io/io_textbook.pdf, 15.09.2011
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, (2012), <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/belge/1-90750/turizm-istatistikleri.html>, 12.01.2012
- LEE, Geun; (2009), "A Theory Of Soft Power And Korea's Soft Power Strategy", *Korean Journal Of Defense Analysis*, 21(2), pp.205-218.
- MATSUNATI, Hironao; (2009), *Japonya'nın Dış Politikası ve Türkiye*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları No: 26, Sena Ofset, İstanbul.
- MERRIL, Dennis; (2010), "Negotiating Paradise: U.S. Tourism And Empire In Twentieth-Century Latin", *H-Diplo Roundtable Reviews*, IX (26), pp.1-24.
- NYE, Joseph S.; (1990), *Soft Power, Foreign Policy*, No. 80, *Twentieth Anniversary (Autumn, 1990)*, pp. 153-171
- NYE, Joseph S.; (2004a), *Soft Power, Futurecasts*, 6 (9), <http://www.futurecasts.com/book%20review%206-4.htm> 10.03.2012
- NYE, Joseph S.; (2004b), *Power in The Global Information Age*, Routledge, London.
- NYE, Joseph S.; (2004c), "The Benefits Of Soft Power", <http://hbswk.hbs.edu/archive/4290.html>, 15.09.2011
- NYE, Joseph S.; (2005), *Yumuşak Güç, Çeviren: Rayhan İNAN AYDIN, Elips*, Ankara.
- NYE, Joseph S.; (2007), "Notes For A Soft-Power Research Agenda", Felix BERENSKOETTER and M. J. WILLIAMS (Ed.), *Power In World Politics*, Routledge, New York.
- NYE, Joseph S.; (2008), *Powers to Lead*, Oxford University Press, New York.
- Özcan, Mesut; (2010), "Türkiye'nin Ortadoğu Politikasının Dönüşümü", Ali Resul USUL (Ed.), *Yükselen Değer Türkiye, Mavi Ofset, İstanbul*, ss.167-182.
- ÖZDEMİR, Haluk; (2008), 'Uluslararası İlişkilerde Güç: Çok Boyutlu Bir Değerlendirme' Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, 63 (3), ss.113-144.
- ÖZDEMİR, Ali Rıza ve Oktay ÖKSÜZLER; (2006), 'Türkiye'de Turizm Bir Ekonomik Büyüme Politikası Aracı Olabilir Mi? Bir Granger Nedensellik Analizi', *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (16), ss.107-127.
- SANBERK, Özdem ve Hakan ALTINAY; (2011), 'Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç' [elektronik versiyon], <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/kdyumusakguc.pdf> (15.09.2011).
- SÖZMEZOĞLU, Faruk; (2005), *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- ŞAHİN, Mehmet; (2010), 'Türkiye'nin Ortadoğu Politikası: Süreklilik ve Değişim', *Akademik Orta Doğu*, 4 (2), ss. 10-22.
- ŞENSOY, Süleyman; (2010), "Değişen Dünya Dengelerinde Türkiye'nin Konumu ve Türk Dış Politikası", <http://www.tasam.org/index.php?altid=3282>, 20.09.2011
- TASAM; (2011), "İslam Ülkelerinin "Yumuşak Gücü" Var mı?", <http://tasamafrika.org/tr/haberler/407-slam-uelkelerinin-yumuak-guecue-var-m.html>, 10.09.2011
- TUNÇ, Azize; (2003), "Dünyadaki Türkiye İmajının Turizm Sektörüne Etkisi ve Bir Uygulama", *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, ss. 38-54.
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı; (2011), <http://www.mfa.gov.tr>, 13.10.2011
- Türkiye İstatistik Kurumu; (2011), www.tuik.gov.tr, 13.10.2011
- TURSAB, (2012), <http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/milliyetlerine-gore-gelen-yabanci-ziyaretciler>, 10.01.2012
- TÜRKMEN, İter; (2010), *Türkiye Cumhuriyeti'nin Ortadoğu Politikası*, Bilgesam Yayınları, No: 4.

UĞUR, Cihan; (2009), "Çin'in Yumuşak Gücü", <http://www.turksam.org/tr/a1596.html> (20.09.2011).

USUL, Ali Resul; (2010), "Türkiye: Yükselen Uluslararası Bir Değer", Ali Resul USUL (Ed.), *Yükselen Değer Türkiye, Mavi Ofset, İstanbul*, ss.16.30.

YILMAZ, Sait; (2007), "Kuzey Irak İçin Yeni Bir Strateji İhtiyacı; Yumuşak Güç Yaklaşımı", <http://www.beykent.edu.tr/webprojects/web/egitim.php?categoryid=897&contentid=590&phpmyadmin=26b1ab37aa748d52c4747d623bec741b>, 14.09.2011

YILMAZ, Sait; (2007), "Yumuşak Güç Nedir, Nasıl Uygulanır?", <http://www.beykent.edu.tr/webprojects/web/egitim.php?categoryid=897&contentid=591&phpmyadmin=26b1ab37aa748d52c4747d623bec741b>, 14.09.2011

VUVING, Alexander L; (2009), "How Soft Power Works", <http://www.apcss.org/publications/vuving%20how%20soft%20power%20works%20apsa%202009.pdf>, 14.09.2011

WALTZ, Kenneth N.; (1990), "Realist Thought and Neorealist Theory", *Journal of International Affairs*, 44 (1), pp. 21-37.

WTO, World Tourism Organisation: (2012), <http://media.unwto.org/en/content/understanding-tourism-basic-glossary>, 08.03.2012

http://eng.hi138.com/?i269577_Soft_Power_of_Tourism, 21.09.2011

<http://www.riskwatchdog.com/pdf/makepdf.php?pid=896>, 21.09.2011

<http://uncpress.unc.edu>, 21.09.2011